

THE CRITERIA FOR A PHOTO TO BE A NEWS PHOTO THE EVALUATION OF THE NEWS PHOTOS ON NATIONAL NEWSPAPERS

**BİR FOTOĞRAFIN HABER FOTOĞRAFI OLABİLME ÖLÇÜTLERİ
ULUSAL GAZETELERDE KULLANILAN HABER
FOTOĞRAFLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ¹**

Feyyaz BODUR²

Abstract

Newspapers publish within a frame of publishing policy. The news they publish is an indicator of their perspectives on the news. Newspapers presented mainly as written and visually attach more importance to these two factors. Photographs are newspapers' windows opening to the world. For the news to be "striking" as the terminology of journalism, it is necessary to pay attention to the rules determining the suitability of a photo for a news while deciding on a photo. Page editor, photo editor and the publishing policies of a newspaper significantly affect the choice of the right photo. However, a photo should meet certain criteria so that it can have an impact on readers regardless of the publishing policies. While criteria such as vividness, creativity, relevance and depth of meaning are taken into consideration on the news photo, the technical quality, the content and the esthetical aspects of a photo make it valuable. In this study, the degree of fulfillment of the news photography criteria has been attempted to be determined basing on the photos of the headline news on the front pages of the current national newspapers.

Keywords: National Newspaper, News Photography, Photo Editor, Publishing Policy, Esthetics.

Özet

Gazeteler bir yayın politikası çerçevesinde yayın yaparlar. Yayınladıkları haberler o gazetenin olaya bakışının bir göstergesidir. Yazı ve fotoğraf ağırlıklı olarak sunulan gazeteler bu iki unsura daha çok önem verirler. Fotoğraf gazetelerin dünyaya açılan pencereleridir. Haberin gazetecilik tanımıyla "vurucu" olabilmesi için, fotoğraf seçerken fotoğrafın habere uygunluğunu belirleyen kurallara uygun olmasına dikkat edilmelidir. Fotoğrafın doğru seçilmesinde sayfa editörü, fotoğraf editörü ve gazetenin yayın politikasının önemli etkisi vardır. Ancak yayın politikaları nasıl olursa olsun fotoğrafların bazı ölçütlere uyması gerekir ki fotoğraflar okuyucu üzerinde etkili olabilsin. Bir haber fotoğrafında, hareketlilik, yaratıcılık, amaca uygunluk, anlam derinliği gibi ölçütler göz önünde tutulurken aynı zamanda, fotoğrafın teknik kalitesi, içeriği ve estetik yönleri de fotoğrafı değerli hale getirir. Bu çalışmada günümüz ulusal gazetelerin birinci sayfalarında yayınlanan manşet haber fotoğrafları örnek alınarak, haber fotoğrafı ölçütlerine ne kadar uyulduğu saptanmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Ulusal gazete, Haber fotoğrafı, Fotoğraf editörü, Yayın politikası, Estetik.

¹ Bu çalışma, 18-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında Antalya'da Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç.Dr. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

GİRİŞ

Gazeteler toplumun haber ileti araçlarıdır. Bu görevi yerine getirirlerken kullandıkları ögeler yazı ve görsellerdir. Görsel ögelerin en çok kullanılanı da fotoğrafıdır. 1839 yılının Ağustos ayında Fransa'dan dünyaya bir buluş olarak duyurulan fotoğraf, 1880 yılında ilk kez bir gazete yer aldı. Bu buluş olayların aktarılması açısından bir devrim niteliği taşıyordu. Basın yayın organlarında her gün yayımlanan milyonlarca görüntü arasında, basit bir temsilin ötesine geçen çok az fotoğraf göze çarpar. Fotoğraf, insanın dünyayı yeni bakış açılarıyla yeniden keşfetmesini sağlamıştır (Freund, 2007: 192)

Yazı ve görsellerin uygun şekilde kullanılması bilgi ve beceri isteyen bir işittir. Her ne kadar gazeteler kamu hizmeti görüyor olsa da aynı zamanda bu bir ticari faaliyettir. İster kamusal hizmet kuruluşu olsun isterse ticari işletme olsun gazetelerin çok okuyucuya ulaşma gibi bir amacı vardır. Bu amacı gerçekleştirebilmek, çok satabilmek ve karşılığında da çok gelir elde ederek faaliyetlerini sürdürebilmek için diğer haber kuruluşlarıyla rekabet edebilecek nitelikte olmak zorundadırlar. Günümüz medyası teknolojinin hâkimiyetine doğru bir yol izlemektedir. Dron'lar şu anda profesyonel kameraların dışında çekilmesi zor olan görüntüleri belli bir süreye kadar kaydedip, fotoğraf çektiğinden; gazetecilik ve TV dünyasında büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Bu tip haberciliği ilk örneklerinden biri Sochi Olimpiyatları'nda yaşanmıştır. Dron'lar sporcularla birlikte pistin üzerinde sporcuları kaydetmiş ve çekilen sıra dışı görüntüler izleyicilere sunulmuştur....Günümüzde haber siteleri özellikle son dakika haberlerinde, insan gücüne ihtiyaç duymadan robotlara haber yazdırabilmektedir. Örneğin LA Times bu yöntemi kullanan haber sitelerinden biridir (Kalsın, 2016: 87)

Her ne türde elde ediliyor ya da yayımlanıyor olursa olsun, iki rekabet unsuru öne çıkmaktadır. İlki yayınlanan haberin değeri diğeri ise sunum şeklinin değeri. Haberin içinde yer alan temel ögeler olarak ifade edebileceğimiz "haber değerleri" kavramı, haberi tanımlamanın dışında, haber kavramını açıklama isteğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Burada amaç, haberin hangi nitelikleri bünyesinde toplaması gerektiğini ortaya koymaktır. Haber değerleri, haberciliğin temel prensiplerini oluşturan ve haberde bulunması gereken ögeler olarak ifade edilebilir (Değirmencioğlu, 2014: 21)

Bu nedendir ki sundukları haberin doğruluğu kadar sunum şeklinin de önemi büyüktür. Çünkü yaşanan çağda hemen her ürün konusunda ambalajlamanın önemi giderek artmaktadır. Bu durum, haber konusunda da geçerlidir. Haberin nasıl sunulduğu, onun nasıl ambalajlandığı anlamına gelmektedir (Arıcan, 2016: 6). Amaç gazetenin reklamı olunca, farklı medyada tanıtımını yapmak ve kendi kendinin reklamını yapmak gibi iki yöntemle karşılaşırız. Gazeteler kendi kendine reklamını, yayınladıkları gazetenin görüntüsü ve içeriğiyle yaparlar. Diğer söyleyişle verdikleri haberlerin değeri ve bu haberleri sunum yöntemleri bir bakıma gazetelerin reklamıdır. Özellikle de birinci sayfaları onların tanıtım sayfalarıdır. Gazeteler sayfa tasarımları ile bir bakıma görücüye çıkarlar. Gazete haberlerinin sunum yöntemine sayfa tasarımı adı verilir. "Tasarım, gazetecilik sürecinin önemli bir parçası; süsleme değil, bir iletişim aracıdır.... Tasarımcı boş bir gazete sayfası ve iletilmek istenilen bir fikirler mozaigi ile işe başlar. Görevi bu mozaigi düzenli anlaşılabilir bir biçimde sunmaktır" (Evans, 1976: 1).

Gazetelerde Haber ve Fotoğraf Seçimi

Gazeteciliğin kurumsallaşmış olduğu işletmelerde her gazete sayfasının, her farklı haber sayfasının bir sorumlusu, sayfa tasarımcısı ve sayfa editörü bulunur. Gazetenin sorumlularından biri de fotoğraf editörleridir. Gazetede yayınlanacak haber ve fotoğrafların seçimi sayfa ve fotoğraf editörlerinin görevidir. Bir gazetenin editörü,

foto muhabirinin o olay hakkında getireceği belki de düzinelerce fotoğraf arasından en iyisini seçmemek zorundadır. Bu seçimin neye göre yapıldığı sorusunun yanıtı ise editörün becerisinde gizlidir. Gazetenin yayın politikası fotoğraf seçiminin önemli etkenlerinden biri olmakla birlikte, editörün yeteneği haberin başarısını etkilemektedir. Bu olay ne tam olarak gazetecilik eğitimi ile ilgilidir ne de bu işin kesin kuralları vardır. Editörün fotoğraf seçimindeki başarısı deneyimi, sezgilerinin gücü ve yayın kitlesini tanımasıyla açıklanabilir ancak. (Evans, 1976: 47)

Fakat yine de basılı medyanın haberleri için kullanılacak fotoğraflarda olması gereken asgari bazı özellikler göz ardı edilemez. Basın fotoğrafında teknik, içerik ve estetik niteliklerin aranmasının yanı sıra, yine bir basın fotoğrafı hareket, amaca uygunluk ve anlam derinliği açısından okuyucuyu kendine çekecek gazeteyi satın aldırıp haberi okutturacak çekicilikte olmalıdır.

Ayrıca daima okuyucunun ilgisini temel alarak, bir haberin değerini belirleyen ölçütleri Etki, Yakınlık, Zamanındalık, Şöhret, Sıradışılık, Çatışma olarak sıralayabiliriz. (The Missouri Group, 1988, ss. 4-5; Baskette, Sissors, Brooks, 1986, s. 24). Basın fotoğrafçısı bu özelliklere sahip haber fotoğrafları kaydedebilmek için yaratıcı, pratik akla sahip olmalıdır.

Gazetelerin pencereleri diyebileceğimiz fotoğraf alanları okuyucuya bu pencereden olayı gösterir. Basın fotoğrafçısı bir anlamda okuyucunun olay yerindeki gözleridir. Okuyucu adına olayları izler bir belge ölerək kaydeder kaydeder ve gazetesine teslim eder. Fotoğrafın birçok toplumbilimci tarafından “dünyaya açılan pencere” olarak nitelenmesi, günümüzde bile toplumsal bağlamda kuvvetli bir belge olarak değerlendirilmesine yol açmıştır. (Derman,1994: 66) fotoğraf ve gerçeklik). Fotoğraf belge aynı zamanda bir tanıklık ve olayın kanıtıdır. Yayınlanan fotoğraflarda gazetecinin yaşadığı, gördüğü olayı okuyucusunda da aynı etkiyle hissettirme başarısını göstermesi beklenir.

Yayın Politikası ve Haber Fotoğrafı

Gazeteler olaylar hakkında komuoyunu doğru bilgilendirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüklerini yerine getirirken yayın politikaları dışına çıktıkları da söz konusu değildir. Her gazete olaya kendi doğruları açısından yaklaşır. Gerek haber yazısında gerekse habere kullanacakları fotoğrafta yayın politikalarının etkisi görülür. Günümüzde gazetelerin adları farklı olmakla birlikte aynı yayın gruba ait olan gazetelerin aynı haber için benzer başlıklar, benzer haber yazıları ve benzer fotoğraflarla yayımlandıklarına tanık oluyoruz. Haberin türü ve kaynağına farklı yerlerden ulaşılabilirliği gazetelerdeki farklılığı artırmaktadır. Örneğin 1 Mayıs ile ilgili haberlerin ve fotoğraflarının hemen tüm gazetelerde farklı olduğu görülürken, 15 Mayıs 2017 tarihli gazetelerde Çin’de yapılan “Uluslararası Kuşaklar ve Yol” konferansı haberlerinin fotoğrafları çoğunlukla benzer grup fotoğraflarından oluşmaktadır. Bazı gazeteler bu haber için ya kadrajlayarak ya da konferansla ilgili olmayan fotoğraflarla haber yapmışlar ve farklılık yaratmaya çalışmışlardır. İngilizce yayınlanan Daily News ve Daily sabah gazeteleri ise Tayyip Erdoğan ile Çin liderinin el sıkışma fotoğraflarını yayınlamaya farklı görünüm sergilemişler.

Olayı anlatan bir fotoğrafın, haberciliğin temel formülü olan 5N1K (Ne? Nerede? Ne Zaman? Nasıl? Niçin? Ve Kim?) sorularına yanıt vermesi beklenir.³ Pek çok durumda bir fotoğraf bu sorulardan ne kadarına yanıt veriyorsa o kadar değerli görülebilir (Yüksel ve Gürcan, 2005: 194). Haber fotoğrafçılığında fotoğraf alt yazısı da önemlidir Ancak günümüz gazetelerinde alt yazı kavramı kalmadı denilebilir. Alt yazı yerine

³ Schneider ve Raue, 5N 1K yı 6N2K olarak yeniden tanımlamış. Kurala 6. N olarak Nereden 2. K olarak da Kaynak eklemiştir. Onlar “Muhabir kendi gözlemlerini aktaramadığı durumlarda kaynak belirtilmelidir, Nereden? Sorusu gazetecinin bizzat gözlemlemediği olaylarda zorunludur” demektir.

fotoğraf üstü (fotoğrafın üzerine bindirme) yazı geleneği getirildi. Bu çalışmada incelenen gazetelerden Daily News, Daily Sabah dışında hiçbir gazete fotoğraf alt yazısı kullanmamaktadır. Cumhuriyet gazetesi ile Milat gazetesi çoğunlukla fotoğraf alt yazısı kullanmaktadır. Oysaki fotoğraf, alt yazısız olmaz! Bu, tartışma kabul etmeyen temel bir ilkedir. Fotoğrafi ileten kişi yazı işleri için bir de alt yazı hazırlamalıdır. Aksi takdirde sıkıntı yaratan bazı hataların ortaya çıkması gibi bir tehlike söz konusu olabilir. Pek çok okur röportajlarda salt fotoğraflara ve alt yazılara bakarlar. Bu nedenle alt yazılar metnin tamamını okumaya sevk edecek biçimde kaleme alınmalıdır. (Schlapp, 2000: 131)

Basın fotoğrafı gerçekliği yansıtır. Sayısal fotoğraf ve bilgisayar programlarının gelişmesiyle kuşkuyla yaklaşımlar olsa da fotoğrafı gerçek sayar ve ona inanır. Gerçekçilik en eski sanat kuramlarından biridir. Platon, Aristo gibi düşünürlerin yar aldığı eski Yunan'da da kabul görmüş bir akımdır. Paul Strand ve Eadward Weston fotoğrafçılıkta gerçekliği savunmuş tarihi üne sahip fotoğrafçıdır. Strand fotoğrafının “ önünde duran şeye, yani gerçekliğe, saygı duyması gerektiğini savunurken, Weston'da” Fotoğraf makinesi yaşamı kaydetmek, şeyin kendisinin özünü ve en mükemmel örneğini anlatmak için kullanılmalıdır, bu ister parlatılmış çelik olsun, ister hızlı atan bir nabız... Fotoğrafa tek yaklaşım yolunun gerçeklik olduğuna inancım tamdır.” diyerek Strand'a destek vermektedir (Barrett, 2009: 166). Basın fotoğrafçısı da gerçekleri yansıtmaya görevini üstlenmiş bir mesleğin üyesidir.

Gazete fotoğrafları asıl nesnelere minyatürleridir. Dev boyutlardaki gökdelenler, metrelerce uzunlukta otobüsler, uçaklar, insanlar fotoğraf çerçevesi içinde 15-20 cm boyuta küçülürler. Onların gerçek dünyadaki büyüklük etkilerini ancak gazete sayfalarında ne kadar büyük basılırsa o kadar çok hissederiz. Diğer söyleyişle fotoğraf ne kadar büyüksün etkisi de o kadar büyüktür. Fotoğraf çerçevesi içindeki bu minyatür nesnelere aslının temsilidir. Okuyucu gerçek yaşamda nesnelere hangi boyutta olduklarını bilir (ya da biliyorsa) gösterilen temsili, minyatürün kaydını düşüncesinde gerçeğe dönüştürür. Şayet haber fotoğrafı, gerçeği ne kadar temsil edebilecek kadar nitelikli kaydedilmişse etkisi de gerçeğe o kadar yakın olur.

Haber fotoğraflarının günümüzde gazeteler için vazgeçilmez unsurlar olduklarını, öyle ki artık fotoğrafların gazetelerin “olmazsa olmazı” olduklarını bilinmektedir. Fotoğraflar bir yandan gazete sayfasının estetiğini sağlamakta, öte yandan haber içeriğini desteklemekte ama her şeyin ötesinde haberin doğruluğunun bir kanıtı olmakta ya da olduğu varsayılmaktadır (Soygüder, 2013: 1656). Diğer söyleyişle fotoğrafın bir başka anlamı da olayın orada olduğunu kanıttır. Ve onu kaydedenin o anda orada olduğunu kanıttır. Olay olmuştur şahit olan da fotoğrafçıdır. Biz de onun şahitliğine inanır dolayısıyla fotoğrafın gerçeği söylediğine inanırız. Fotoğrafın özü, temsil ettiği nesneyi onaylamasıdır. “Bir gün bir fotoğrafçıdan tüm çabama rağmen nerede çekildiğini anımsayamadığım bir fotoğraf aldım; boyunbağını, kazağı inceleyerek bunları hangi durumda giydiğimi bulmaya çalıştım; ama boşuna. Yine de bu bir fotoğraf olduğu için *orada* olduğumu yadsıyamıyorum. (Barthes, 1996: 81)

FOTOĞRAFLARIN ANALİZİ

Çalışmamızın bu bölümünde gazetelerin birinci sayfalarında kullanılan haber fotoğraflarının amaca uygunlukları analiz edilecektir.

Gazetelerin birinci sayfaları bir mağazanın vitrini gibidir. Müşteriler vitrinde gördükleri örnek ürünlerin sunum derecesine göre, satın alma eylemi gerçekleşirse de en azından inceleme isteği duyarlar. Gazetenin birinci sayfasında sunulan başlık ve fotoğraflar da okuyucuda gazeteyi satın alma, okuma ve iç sayfalarda ne olduğunun merakını uyandırır.

Bu isteği kolaylaştıran gazetenin sayfa tasarımcısının becerisi olmakla birlikte, iyi malzeme olmadan yemek iyi olmayacağı gerçeğini de göz ardı etmemek gerekir. Fotoğrafın bulunuşu gerekçesi olan, şeyleri aslına uygun kopyalama, olayların aslına uygun görüntüsünü okuyucuya sunma amacıyla aynıdır. Haber fotoğrafçısı ne kadar gerçekçi görüntüler kaydedebilirse, kaydettiği görüntüler ne kadar gerçeğini yansıtabiliyorsa editörün işi o kadar kolaylaşacak, foto muhabiri de o kadar prim yapacaktır.

Gazeteler yalnızca, fotoğraf, yalnızca yazı ile haber yapmazlar. Haber yazısı ve haber fotoğrafı gazetenin olmazsa olmazlarıdır. Ayrıca haber başlığı, alt başlık ve fotoğraf alt yazısı ve diğer görseller gazetelerin kullandıkları haber sunum öğeleridir.

Bunları tümünün orantılı şekilde sayfalara yerleştirilmesi (sayfa tasarımı) gazetelerin kimliğini belirler. Her gazetenin kendine özgü bir sunum şekli (tasarımı) vardır, olmalıdır.

Çalışmada örneklem olarak farklı günlerde yayınlanan gazetelerin birinci sayfa haberleri analiz edildi. Gazetelerin seçildiği günün önemini öne çıkaran haber fotoğrafları incelenerek haber ölçütlerine uygunlukları değerlendirildi.

Amaç ve Yöntem

Gazetelerin haber sunumlarının başlıca üç ögesi haber metni, habere ilişkin başlık ve haberin fotoğraflardır. Bu üç öge içerikleri bir bütün olarak hazırlanır. Söz konusu üç öge gazetenin sayfa editörleri ve sayfa tasarımcıları tarafından gazetenin politikasına uygun şekilde sayfa tasarımı yapılarak okuyucuya sunulur. Bu çalışmada sayılan üç öğeden biri olan haber fotoğrafları ele alınmıştır. Amaç, gazetelerin birinci sayfa haberlerinde kullanılan haber fotoğraflarının haber fotoğrafı ölçütleri açısından değerlendirmesi yapılarak ne derecede doğru kullanıldıkları belirlemektir..

Türkiye sınırları içinde yayınlanan ve ulusal basın olarak tanımlanan günlük gazetelerden 25'i incelenmiş⁴ ve birinci sayfa fotoğraflarının haber fotoğrafı ölçütlerine uygunlukları içerik analizi yöntemiyle belirlenme çalışılmıştır. Önemli günlerde gazeteler bazı olaylara ortak önem vermektedir, Örneğin toplumun ortak değerleri olan bayramlar, seçimler tüm gazetelerde haber olabilmektedir. Ayrıca Büyük kayıplar, toplumsal sevinçler, Devlet büyükleriyle ilgili haberler yine gazete manşetlerinde yer alır. Çalışmamızda bu tür önemli olayların haberlerinin 1. Sayfaya taşındığı gazeteler taranmış ve haberleri sunum şekilleri incelenmiştir:

- 2 Mayıs 2017 tarihli gazeteler: 1 Mayıs Emek Bayramı kutlama haberleri
- 14 Mayıs 2017 tarihli gazeteler: Marmaris'te trafik kazası
- 10 Kasım 2016 tarihli gazeteler: ABD başkanlık seçimleri
- 29 Mayıs 2015 tarihli gazeteler: Spor haberleri

2 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

1 Mayıs günü, 2008 Nisan'ında, "Emek ve Dayanışma Günü" olarak kutlanması kabul edilmiştir. 22 Nisan 2009 tarihinde TBMM'de kabul edilen yasa ile 1 Mayıs resmi tatil ilan edilmiştir.

2 Mayıs tarihli gazetelerde bu günle ilgili haberler yayınlanmaktadır. 2 Mayıs 2017 tarihli 25 ulusal gazeteden yalnız 24'ü birinci sayfaların 1 Mayıs haberine yer verdi. Bu haber 11 gazetede olaysız ve coşkulu kutlamalar olduğu şeklinde haber başlığı ve

⁴ Bu çalışmada incelenen gazeteler: Akşam, Aydınlık, Birgün, Cumhuriyet, Daily News, Daily Sabah, Dünya, Güneş, HaberTürk, Hürriyet, Milat, Milli Gazete, Milliyet, Ortadoğu, Posta, Sabah, Sözcü, Star, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Akit, Yeni Asya, Yeni Çağ, Yeni Şafak.

fotoğraflarla yer aldı. 7 gazete 1 Mayıs kutlamalarında olayların çıktığı veya polisin baskısı olduğu haberlerini öne çıkarmış. 4 gazetede ise kutlama ve gösterilerle ilgili hem olumlu hem de olumsuz haber yazısı ve fotoğraflarını birinci sayfalarına taşımış.

14 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

13 Mayıs 2017 tarihinde Muğla'nın Marmaris ilçesinde meydana gelen trafik kazasında 24 kişi yaşamını yitirdi. Bu kaza aynı gün tüm televizyonlarda son dakika haberi olarak verildi ve akşam haberlerinin de manşeti oldu. Ulusal gazetelerin çoğunluğu 14 Mayıs 2017 tarihli yayınlarında bu haberi birinci sayfalarında yayınladılar. Kaza haberi 15 gazetede büyük fotoğraf ve büyük punto başlıklarla verildi. 9 gazete iki veya tek sütuna fotoğraf ve haber yazısı yayınladı. Bir gazetede ise bu habere birinci sayfada yer verilmedi.

15 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

14 Mayıs 2017 tarihinde Çin'de yapılan "Uluslararası Kuşak ve Yol Konferansı"na katılan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili haberler gazetelerin birinci sayfalarında öne çıkan haberlerdendi. 16 Mayıs'ta ABD'ye gidecek olan Cumhurbaşkanı'nın Trup'la görüşmesi öncesi Çin'de yaptığı açıklamalar gündemi oluşturdu. Bu nedenle haber birçok gazete de büyük punto başlık ve büyük fotoğraflarla verildi. 14 gazete tüm liderlerin birlikte poz verdiği benzer fotoğrafları ve benzer başlıkları kullandılar. Beş gazete aynı haberle ilgili farklı fotoğraf kullandı. Bu gazetelerden ikisi haberde Çin lideri ile tokalaşma fotoğrafı, üçü arşivden baş fotoğrafı yayınladı. Altı gazete ise birinci sayfalarında bu haberle ilgili yazı ve fotoğrafa yer vermedi.

29 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

Bazı dönemlerde spor haberleri de gazetelerin birinci sayfalarının önemli haberlerinden olmaktadır. 28 Mayıs 2017 tarihinde yapılan Beşiktaş-Gaziantepspor maçı sonunda lig bitimine bir hafta kala süperlig şampiyonluğunu garantileyen Beşiktaş futbol takımı hem şampiyonluk kupasının hem de üçüncü yıldızı sahibi oldu. Gazeteler için de önemli bir anlamı olan bu olay birinci sayfa haberi olmaya adaydır. Beşiktaş'ın şampiyonluk ve üçüncü yıldızla sahip olma haberini sür manşet veya manşet haber olarak büyük fotoğraflarla vermiştir. 2 gazete tek sütunluk haberle yetinmiş 6 gazetenin birinci sayfasında bu konuda haber yayınlanmamıştır. Diğer günlerde ele almadığımız spor gazetelerinin tümü birinci sayfalarını Beşiktaş la ilgili yazı ve fotoğraflara ayırmışlardır.

GAZETELERDEKİ HABER FOTOĞRAFLARI: GENEL DEĞERLENDİRME

2 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

1 Mayıs gösteri haberlerine ilişkin fotoğraflardan olumlu ya da olumsuzluğu belirten görüntülerin büyük basıldığı ve kalabalığı gösteren ya da göstericilerin yakından çekilmiş vücut ve yüz ifadelerini ayrıntılı gösteren fotoğrafların etkisi hissediliyor. Küçük ve kenar sütunlardaki fotoğraflar ise şiddet ve coşku anlatan haber başlığı ve fotoğraflar olmasına rağmen etkisiz kalmış. Önceden de belirtildiği gibi büyük başlık ve büyük fotoğraf büyük haber vurgusu yapar.

14 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

13 Mayıs 2017 tarihinde Muğla'nın Marmaris ilçesi yakınlarında meydana gelen kazada 24 kişi yaşamını yitirmişti. Televizyonların ve internet medyasının aynı saatlerde verdiği haberler, bir gün sonra basılı medyada yer aldı. Olayın toplumda yarattığı üzüntünün büyüklüğü nedeniyle gazeteler bu kazaya geniş yer ayırdı. Araştırma kapsamında olan gazetelerden biri dışında, birinci sayfaların manşetinde bu haber yer aldı. 14 Mayıs tarihinin aynı zamanda "Anneler Günü" olması nedeniyle gazeteler bu

acının derecesini artıracak başlık ve fotoğraflara yer verdiler. “Anneler Günü Gezisinde Facia”, “Annelere Ağıt”, “En Güzel Gün Kâbus Oldu” türde haber başlıklarının anne ve çocuklarıyla çekilmiş anı fotoğrafları kazanın dehşetini gösteren fotoğraflarla birlikte yer aldı. Bu haberle ilgi olarak yakın çekim ve büyük boyutta basılmış olan fotoğrafların kazanın ve acının büyüklüğünü ortaya koyması açısından başarılı olduğu söylenebilir. Benzer fotoğraflar çoğunlukta olsa da aynı fotoğrafı kadrajlayarak, diğer gazetelerde farklı görüntü sunma çabası hissedilmektedir.

15 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın ABD başkanı Trump’la görüşmesinden önce gittiği Çin’de katıldığı konferansın haberleri ve fotoğrafları gazetelerin birinci sayfalarında önemli haber olarak verildi. Gazetelerde, klişe fotoğraf olarak tanımlan konferansa katılan liderlerin birlikte poz verdikleri fotoğraf yayınlandı. Gazeteler genellikle, Rus ve Çin liderleri arasında yer alan Erdoğan’ın fotoğrafını kadrajlayarak daha görünür hale getirip yayınlamayı tercih etmişler. Star gazetesi ise daha büyük boyutta sekiz sütuna yatay olarak basarak tüm liderleri sayfasına taşımış. Ayrıca üç liderin farklı bir fotoğrafını daha yakın açıdan vermiş. Bu iki fotoğrafın iki farklı haber gibi ancak birbirini tamamlamış olması haber fotoğrafçılığı açısından diğer gazetelere göre daha olumlu sayılabilir. Takvim gazetesinin de tüm liderlerin birlikte fotoğrafını 8 sütuna basıp her birinin üzerine adlarını yazması okuyucuyu bilgilendirme amaçlı doğru bir haberciliktir. Yeni Akit gazetesi tüm liderlerin birlikte fotoğrafını yayınlamış olmakla birlikte fotoğrafın küçük olması liderlerin tanınmasını zorlaştırıyor. Diğer gazeteler genellikle Çin, Rus ve Türk liderin bir arada olan fotoğraflarını basmayı tercih ederek Türkiye’nin pozisyonunu belirtmeye çalışmışlar.

29 Mayıs 2017 tarihli gazeteler

29 Mayıs 2017 tarihli gazetelerin birinci sayfa haberlerinde gündemi belirleyen farklı haberler yer almakla birlikte, Beşiktaş futbol takımının şampiyonluk haberi daha öne çıkmış. Gazeteler bu haberi sürmanşetten ve manşetten vermişler. Diğer haber fotoğraflarında gördüğümüz benzer fotoğraflar bu haberde görülüyor. Tüm gazetelerde coşku ve sevinç fotoğrafları olmakla birlikte her gazete farklı bir açıdan fotoğraf yayınlamış. Seçilen gazetelerden altı gazetenin birinci sayfasında bu haber yer almamış.

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Basın (haber) fotoğrafı yalnızca kafa ve vücuttan oluşan fotoğraf değildir. Haber fotoğrafı haber yazısı kadar hatta bazen yazıdan çok daha fazla bilgi içerir. Bu nedenle bilinen söz söylenmiştir; Bir görüntü bin kelimeye bedeldir. Fotoğraf eformasyonla dolup taşan bir çağda, bir şeyi kavramanın hızlı bir yolunu ve onu hatırd tutmanın yoğunlaştırılmış bir formunu sağlar bize. Bu haliyle fotoğraf bir alıntıya veya veciz bir söze veya özdeyişe benzer (Sontag, 2005: 21). Fotoğraf çerçevesi içine bilinçli olarak alınan her nesne haberin katkıda bulunur. Fotoğraf çerçevesi içinde yer alan her nesne olayın kanıtlarıdır. Çerçevenin tümü haberin bütünüdür. Haber metni ile verilemeyen detaylar fotoğraf sayesinde okuyucuya anlatılır. Zira fotoğraflar gazetelerin olay yerine açılan pencereleridir. Basın fotoğrafçısı okuyucu adına olayı görüntülemiştir. Fotoğraf aracılığı ile okuyucuyu olay yerine taşır. Okuyucuya olayı yaşatır zihninde canlandırması sağlar.

Bu nedenle haber fotoğrafı çerçevesi bir bütündür. Üzerinde kadrajlama dışında düzenlemeler, hileli yönlendirme (manipülasyon) yapılmamalıdır. Fotoğraf çerçevesi bağımsız olmalıdır. Üzerine farklı renklendirmeler, yazı ve fotoğraf bindirmeleri gibi fotoğrafın orijinalliyini bozacak düzenlemeler yapılmamalıdır.

Günümüz gazetelerinin tümü olmasa da çoğunluğu haber fotoğrafını bütün halinde okuyucuya sunma tarzını terk etmiştir. Basın fotoğrafları tam kare olarak gazeteye basılmakta, ancak üzerine renkler yazılar ve başka fotoğraflar bindirilerek fotoğrafın bütünlüğü zedelenmektedir. Fotoğrafta yalnızca yüzler ve sınırlı nesnelere görünmektedir.

Basın fotoğrafları bakıldığında apaçık anlaşılır fotoğraflardır veya öyle olmalıdır. Basın fotoğrafı, sevindirir, heyecanlandırır, kızdırır, hüznendirir. Fakat tüm bunları apaçık bir dille, herkesin anlayacağı sadelikte yapar.

Makalede örneklem olarak alınan tarihlerdeki gazetelerin incelenen haber fotoğrafları Daily News, Birgün ve Dünya gazeteleri dışındakiler fotoğrafları renk ve yazı içinde boğmaktadır. Dikkat çekiciliği sağlamanın bir yolu farklı olmasa da bu farklılık karmaşadan kaynaklı olmamalıdır. Büyüklük, renk, bulunduğu yer, olağanüstülük gibi durumlar dikkat çekiciliği artırır, ilgiyi o yöne çeker. Ancak bunu sağlarken habercilik mesleğinin kurallarından ödün vermemek gereklidir.

Siyah beyaz baskıdan çok renkli baskıya geçen gazeteler öncelikle birinci sayfalarını renkli bastılar. Çünkü gazetelerin birinci sayfaları tanıtım sayfasıdır. Bir mağazanın vitrini gibidir. Vitrinin düzenlenmesi bilgi ve beceri gerektirir. Gazeteyi sattırmanın bir yöntemi de haber sunumunun doğru yapmaktır. Bu sunum görevini sayfa tasarımcıları üstlenmiştir. Sayfa editörünün denetiminde ve editörün seçtiği haber yazısı ve fotoğraflarıyla sayfa tasarımını gerçekleştirir. Sayfa tasarımını sayfa süsleme olarak düşünen tasarımcılar gazeteleri habercilikten süslemeciliğe yönlendirmektedirler. Ancak yine de güzel haber fotoğrafı ve sayfa tasarımı olan gazete örnekleri bulunmaktadır.

Haber yazısı ve haber fotoğrafı (haber başlığı ve fotoğraf altyazısı da dâhil) birbirlerini destekleyen unsurlardır. Benzer alanda yapılan çalışmalardan birinin sonucunda da elde edilen en önemli saptamalardan biri de haber fotoğrafının gazete üzerinde tek başına yer alan bir gösterge olmadığıdır. Nitekim gazete üzerinde yer alan bir haberin ve fotoğrafın okunmasında görsel ile beraber kullanılan yazı (metin), yazıyı oluşturan tipografik göstergeler de anlamın oluşumunu ve/veya kurulumunu doğrudan etkileyebilmektedir (Bayraktaroğlu, 2009: 20). Fotoğraf haber yazısında olduğu gibi 5N 1K sorularının ne kadarına cevap verebiliyorsa o kadar değerlidir. Haber fotoğrafı, genel açı, yakın çekim (detay) ve farklı açı fotoğraflarından oluşmalıdır. Tek hare fotoğrafı çoğu kez haber için yetersiz kalır. Fotoğraflar, olayın yerini, kahramanlarını, olaya neden olan unsurları ve sonucunu net bir şekilde göstermelidir.

İnternet

İnternet gazeteciliğinin yaygınlaşması, yerel basın da dâhil her basın kuruluşunun bir internet sitesinin olması, basılı medyaya olumsuz etkide bulunmaktadır. Tiraj raporlarına bakıldığında son 7 yıl içinde gazetelerin toplam satış sayılarında bir buçuk milyona yakın düşüş olduğu görülmektedir.⁵ Biçim ve içerik açısından basılı gazetenin sunamayacağı olanaklara sahip olan internetin ve televizyonun olumsuz rekabetinden kurtulmanın yolu okuyucu-teknoloji olanaklarını akılcı biçimde kullanmakta yatmaktadır. İnternetin günlük gazeteler açısından bir tür “Disruptive Technology” (yıkıcı bozucu teknoloji) olabileceğine yönelik belirtiler var. Geleceği öngörmek zor değil. Asıl zor olan, doğru öngöründe bulunabilmek (Yedig, Akman, 2002: 101). Kaldı ki görüntü, her ne kadar bilim ve estetikten uzak, rastgele tüketilip kirliliğe dönüştürülse

⁵ Medya Tavanın tiraj raporu: 2010 yılı Mayıs son hafta günlük ortalama satış 4.604.740 ve 2017 Mayıs ayı son hafta ortalaması günlük satış 3.262.077.

de, çağımız görüntü çağıdır ve çağa doğru işler bırakmak o işin uzmanlarınca sağlanacaktır (Kanburoğlu, 2013: 398).

SONUÇ

Haber yazısının içeriğinin kuvvetlendirilmesinde, diğer söyleyişle haber yazısının değerini artırmada fotoğrafın katkısı yadsınamaz. Tersine baktığımızda ise bir başka önemli durumla karşılaşırız; Bir fotoğraf önemli bir haber yazısının kaynağı olabilir. Bu nedenle fotoğrafa bir haber gibi bağımsız çerçeve içinde gazete sayfasında yer verilmelidir.

Sonuç olarak denilebilir ki, gazetelerde fotoğraflar bağımsız bir çerçeve içinde haber metinlerinin yanında yer almaması, haber fotoğrafında olması gereken, hareketlilik, yaratıcılık, anlam derinliği ve amaca uygunluk gibi ölçütlerin değerini azaltmaktadır. Diğer yönden teknik, içerik ve estetik anlamda bakıldığında yine fotoğrafların orijinal çerçevelerine sadık kalınmamasından doğan bir bozulma söz konusudur. Oysaki fotoğrafa üzerindeki eklemeler çıkarılarak bakıldığında ölçütlerin uygunluğu fark edilmektedir. Bu durumda sorun haber fotoğrafçısından değil, editör ve tasarımcıdan kaynaklanıyor denilebilir. Görüntülerin dronlarla kaydedildiği, haber metinlerinin robotlara yazdırıldığı çağımızda iletişimin artık sadece yazıyla ve görüntüyle değil teknoloji elverdiği tüm olanaklarla kesintisiz ve sınırsız sunulur hale gelmiştir. Basılı medya yok olmamak için bu olanakları akılcı bir biçimde kullanarak bu dünyada yerini sağlamlaştırmak zorundadır.

KAYNAKÇA

- Arıcan, M.Z. (2016). Basın fotoğrafçılığı, N. Atabek, F.Bodur (Editör). *Habercilikte Fotoğrafın Önemi (s. 2-17)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Barrett, T. (2009). *Fotoğrafi eleştirmek*. Yeşim Harcanoğlu (Çev.). İstanbul: Yorum Sanat Yayınevi.
- Barthes, R. (1996). *Camera Lucida*. Reha Akçakaya (Çev.), İstanbul: Altıkkırbeş Yayınları.
- Baskette, F.; Sissors, J.; Brooks, B. (1986). *The Art of Editing*. (4th Edition). NewYork: MacMillan, Publishing Company.
- Bayraktaroğlu A.M. ve Bayraktaroğlu B. (2009). Gazetelerde Yer Alan Haber Fotoğraflarında Kötünün Sunumu Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel sanatlar fakültesi Dergisi, ART-E 2009-04*.
- Brian, S. Brooks, G. Kennedy, D. Moen, D. Ranly. (1988). *News Reporting and Writing*. New York: St. Martin's Press.
- Değirmencioğlu, G. (2014). *Araştırmacı gazetecilik*. İstanbul: Volga yayıncılık.
- Derman, İ. (1994). *Fotoğraf ve Gerçeklik*. Ankara: Ağaç yayıncılık.
- Evans, H. (1976). *Newspaper Design*. (2nd Edition) London: Heinemann.
- Evans, H. (1990). *Pictura on a page-Journalism, graphics and picture editing*. Hampshire: Filmset and printed by BAS Printers Limited, Over Wallop.
- Freund, G. (2007). *Fotoğraf ve Toplum*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Kalsın, B. (2016). Geçmişten Geleceğe İnternet Gazeteciliği: Türkiye Örneği. http://www.jasstudies.com/Makaleler/1469789531_6.%20Yrd.%20Do%C3%A7.%20Dr.%20Berrin%20KALSIN.pdf. Erişim Tarihi 13.06.2017
- Kanburoğlu, Ö. (2013). *Haber Fotoğrafçılığı*. İstanbul: Say Yayınları.
- Schlapp, H. (2000). *Gazeteciliğe Giriş*. Işık Aygün (Çev.). Ankara: Konrad Adanauer Vakfı.
- Schneider, W. Ve Raue, P.J. (2000). *Gazetecinin El Kitabı*. Işık Aygün (Çev.). Ankara: Konrad Adanauer Vakfı.
- Sontag, S. (2005). *Başkalarının Acısına Bakmak*. Osman Akınhay (Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Soygüder, Ş. (2013). Fotoğraf Editörlüğü Kurumu ve Gazeteler için önemi. https://jasstudies.com/Makaleler/1680736004_86Soygudersebnem_S-1653-1677.pdf. Erişim tarihi 30.08.2017

Yedig, S. Ve Akman, H. (2002). *İnternet Çağında Gazetecilik*. İstanbul: Metis yayınları.

Yüksel, E. ve Gürcan, H.İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet Kitabevi.

Web Sayfası:

Akşam, Aydınlık, Birgün, Cumhuriyet, Daily News, Daily Sabah, Dünya, Güneş, HaberTürk, Hürriyet, Milat, Milli Gazete, Milliyet, Ortadoğu, Posta, Sabah, Sözcü, Star, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Akit, Yeni Asya, Yeni Çağ, Yeni Şafak. (2017). <http://www.gazetemanset.com/> adresinden erişildi / (ET:01.06.2017)

Medya Tava. (2010). <http://www.medyatava.com/tiraj/2010-05-24> adresinden erişildi. (ET: 02.06.2017)

Medya Tava (2017). <http://www.medyatava.com/tiraj/2017-05-22> adresinden erişildi. (ET: 02.06.2017)